

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

СЕРІЯ 15

**НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
/ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ/**

ВИПУСК 4К (132) 21

ДО УВАГИ АВТОРІВ ТА ЧИТАЧІВ ЖУРНАЛУ!

Наукове періодичне видання Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт), що входить до Переліку наукових фахових видань України з педагогічних наук (наказ МОНУ № 1222 від 07.10.2016) та фізичного виховання і спорту (наказ МОНУ № 528 від 12.05.2015 р., включений до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC) (Польща).

Dear Sir/Madam,

Thank you for submitting Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) (ISSN: null) scientific journal for the ICI Journals Master List 2016 evaluation and for ordering 'Evaluation on Request'. Based on the information submitted in your journal's questionnaire our experts calculated your Index Copernicus Value (ICV) for 2016.

 ICI JOURNALS
MASTER LIST

ICV 2016 = 54.30

Dear Sir/Madam,

We would like to inform you that „Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) (ISSN: 2311-2220)” has been indexed in **ICI Journals Master List 2017**. From now on, the Editorial Staff and Publisher may use this information in their external communication. Based on the information submitted in your journal's questionnaire our Experts calculated your Index Copernicus Value (ICV) for 2017.

 ICI JOURNALS
MASTER LIST

ICV 2017 = 63.15

Dear Sir/Madam,

We would like to inform you that «Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) (ISSN: 2311-2220)» has been indexed in **ICI Journals Master List 2018**. From now on, the Editorial Staff and Publisher may use this information in their external communication. Based on the information submitted in your journal's questionnaire our Experts calculated your Index Copernicus Value (ICV) for 2018.

 ICI JOURNALS
MASTER LIST

ICV 2018 = 68

Dear Sir/Madam,

We would like to inform you that «Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) (ISSN: 2311-2220)» has been indexed in **ICI Journals Master List 2019**. From now on, the Editorial Staff and Publisher may use this information in their external communication. Based on the information submitted in your journal's questionnaire our Experts calculated your Index Copernicus Value (ICV) for 2019

 ICI JOURNALS
MASTER LIST

ICV 2019 = 62

Наукометрична база – бібліографічна і реферативна база даних, інструмент для відстеження цитованості наукових публікацій. Наукометрична база даних - це також пошукова система, яка формує статистику, що характеризує стан і динаміку показників затребуваності, активності та індексів впливу діяльності окремих вчених і науково-дослідницьких організацій. Найбільш актуальними є такі наукометричні бази, як Scopus, Web of Science, Index Copernicus, Google Scholar та ін.

Index Copernicus - міжнародна наукометрична база, що включає індексування, ранжування та реферування журналів, а також є платформою для наукової співпраці та виконання спільних наукових проєктів.

Журнали, зареєстровані в цій базі, пройшли строгий відбір за численними параметрами, доводячи високу якість. Міністерство науки і освіти України віднесло Master List ICI Journal до списку наукометричних баз даних, індексація в яких дозволяє отримати додаткові бали в процесі оцінки публікацій та їх авторів. Крім того, індексація в базі даних Index Copernicus є підґрунтям міжнародної реклами і престижу.

З повагою, редакція журналу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 15

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
(фізична культура і спорт)

Випуск 4К (132) 21

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2021

УДК 0.51

Н 34

WEB сторінка електронного видання : <http://enpuir.npu.edu.ua>; <http://spppc.com.ua>
www.ffvs.npu.edu.ua/chasopys-npu-seriia-15.

Збірник входить до переліку фахових наукових видань України за галузями науки:

«Педагогічні науки» - (наказ Міністерства освіти і науки України № 1222 від 07.10.2016 р.)

«Фізичне виховання і спорт» - (наказ Міністерства освіти і науки України № 528 від 12.05. 2015 р.).

Державний комітет телебачення і радіомовлення України: свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації - серія KB № 8821 від 01.06.2004 р.

Збірник включено до переліку наукових фахових видань України категорії «Б» за галузями наук: 011 «Педагогічні науки», 017 «Фізичне виховання і спорт» - (Наказ Міністерства освіти і науки № 886 від 02.07.2020).

Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021. – Випуск 4 К(132) 21. – с.193

У статтях розглядаються результати теоретичних та науково-експериментальних досліджень у галузі педагогічної науки, фізичного виховання та спорту, висвітлюються педагогічні, медико-біологічні, психологічні і соціальні аспекти, інноваційні технології навчання фізичної культури, практики підготовки спортсменів. Збірник розрахований на аспірантів, докторантів, наукових, педагогічних та науково-педагогічних працівників. Статті друкуються в авторській редакції.

Редакційна рада:

Андрущенко В.П.	доктор філософських наук, академік НАПН України, ректор НПУ імені М.П. Драгоманова; (гол.Ред. ради);
Бондар В. І.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Вернидуб Р.М.	доктор філософських наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Євтух В.Б.	доктор історичних наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Дробот І.І.	доктор історичних наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Жалдак М.І.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Зернецька А.А.	доктор педагогічних наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Мацько Л.І.	доктор філологічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Падалка О.С.	доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Синьов В.М.	доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Торбін Г.М.	доктор фізико-математичних наук, професор, НПУ імені М.П. Драгоманова;
Шут М.І.	доктор фізико-математичних наук, професор, академік НАПН України, НПУ імені М.П. Драгоманова.

Головний редактор О. В. Тимошенко

Редакційна колегія серії:

Тимошенко О.В.	доктор педагогічних наук, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Томенко О.А.	доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, Сумський державний педагогічний університет;
Путров С. Ю.	кандидат педагогічних наук, професор Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Дьоміна Ж.Г.	кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
Малечко Т.А.	кандидат педагогічних наук, доцент, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Андрєєва О.В.	доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, Національний університет фізичного виховання і спорту України;
Грибан Г.П.	доктор педагогічних наук, професор, Житомирський державний університет імені І.Франка;
Пронтенко К.В.	доктор педагогічних наук, професор, Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова;
Пронтенко В.В.	кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова;
Ейдер Ежи	доктор педагогічних наук доктор наук з фізичного виховання, професор Щецинського університету, Польща;
Приймаков О.О.	доктор біологічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова

ISSN 2311-2220

© Автори статей, 2021

© НПУ імені М.П. Драгоманова, 2021

© Редакційна колегія серії, 2021

Збірник друкується щомісяця

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NAUKOWYI CHASOPYS

NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY

Series 15

SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL
PROBLEMS OF PHYSICAL CULTURE
(physical culture and sports)

Issue 4K (132) 21

Kyiv
Publishers of National Pedagogical Dragomanov University
2021

The collection is included in the list of professional scientific publications of Ukraine in the branches of science:

"Pedagogical Sciences" (order of the Ministry of Education and Science of Ukraine №. 1222 dated 07.10.2016)

"Physical education and sport" - (order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 528 dated 12.05.2015).

State Committee for Television and Radio Broadcasting of Ukraine: Certificate of State Registration of the Printed Media - Series KV № 8821 dated 01.06.2004.

The collection is included in the list of scientific professional publications of Ukraine of category "B" by branches of science: 011 "Pedagogical sciences", 017 "Physical education and sports" - (Order of the Ministry of Education and Science № 886 from 02.07.2020).

Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series № 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports): Sb. scientific works / Ed. O. V. Tymoshenko. - K.: Publishing house of National Pedagogical Dragomanov University, 2021 - Issue 4K (132) 21. – s. 193

The article deals with the results of theoretical and scientific-experimental research in the field of pedagogical science, physical education and sports, highlights pedagogical, medical and biological, psychological and social aspects, innovative technologies of training physical culture, training practices of athletes. The collection is intended for graduate students, doctoral students, scientific, pedagogical and scientific and pedagogical workers. Articles are printed in the author's wording.

Editorial Board:

- Andrushchenko V.** Doctor of Philosophy, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, rector of the National Pedagogical Dragomanov University (head of the board);
- Bondar V.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
- Vernidub R.** Doctor of Philosophy Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Yevtukh V.** Doctor of History Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Drobot I.** Doctor of Historical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Zhaldak M.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
- Zernetska A.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Matsko L.** Doctor of Philology Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
- Padalka O.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Corresponding Member of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
- Sinyov V.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University;
- Torbin G.** Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Shut M.** Doctor of Sciences (Physics and Mathematics), Professor, Academician of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University.

Responsible editor O. Tymoshenko

Editorial board:

- Tymoshenko O.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Candidate of Science in Physical Education and Sports, National Pedagogical Dragomanov University;
- Tomenko O.** Doctor of Science in Physical Education and Sports, Professor, Sumy State Pedagogical University;
- Putrov S.** Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Domina Zh** Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Malechko T.** Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor, National Pedagogical Dragomanov University;
- Andreeva O.** Doctor of Science in Physical Education and Sports, Professor, National University of Physical Education and sports of Ukraine;
- Griban G.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Zhytomyr State University named after I.Franko;
- Prontenko K.** Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, S. Korolev Zhytomyr Military Institute;
- Prontenko V.** Candidate of Science in Physical Education and Sports, Assistant Professor, S. Korolev Zhytomyr Military Institute;
- Ayer Ezhie** Doctor of Pedagogical Sciences, Doctor of Science in Physical Education, Professor at Szczecin University, Poland;
- Priyamakov O.** Doctor of Biological Sciences, Professor, National Pedagogical Dragomanov University.

Approved by the decision of the Academic Council of the National Pedagogical Dragomanov University

ЗМІСТ 4 К (132) 2021

1.	<i>Hakman Anna, Medvid Anzhela, Abalasei Beatrice-Aurelia, Mindrescu Veronica.</i> TECHNOLOGY OF ORGANIZATION OF HEALTH-ENHANCING AND RECREATIONAL MOTOR ACTIVITY OF THE ELDERLY IN THE CONDITIONS OF FITNESS CLUB.....	9
2.	<i>Hakman Anna, Galan Yaroslav, Koshura Andriy, Beshlei Olga.</i> INTRODUCING OLYMPIC EDUCATION AS A MEANS OF INCREASING MOTIVATION AND ENGAGEMENT OF 5-14 YEARS OLD CHILDREN IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORT.....	13
3.	<i>Duditska Svitlana, Vaskan Ivan, Khudytska Khrystyna.</i> MOTIVATION OF ELDERLY WOMEN TO RECREATE RECREATIONAL AND HEALTH ACTIVITIES AS A NEED TO SATISFY LIFE.....	17
4.	<i>Андрющенко Т. Г.</i> ФАКТОРНА СТРУКТУРА ФІЗИЧНОГО СТАНУ УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	20
5.	<i>Байдюк М. Ю., Ячнюк М. Ю., Осадець М. М.</i> ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ЦІННИСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЗДОРОВ'Я У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ.....	25
6.	<i>Балацька Л. В., Григоришина Т. Б., Головачук В. В.</i> ВПЛИВ ЗАСОБІВ АЕРОБІКИ НА ТЕХНІЧНІ ПОКАЗНИКИ БАСКЕТБОЛІСТІВ ПОЧАТКОВОЇ ГРУПИ ПІДГОТОВКИ	30
7.	<i>Балашов Д. І., Бермудес Д. В., Возний А. П.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	34
8.	<i>Бондар А. С., Байрамов Р. Х огли, Бондар Т. С., Головійчук І. М.</i> ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ (НА ПРИКЛАДІ СУМО).....	39
9.	<i>Вольчинський А. Я., Ващук Л. М., Малімон О. О., Сміль Я. А.</i> АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ.....	44
10.	<i>Глухов І. Г., Пітин М. П., Дробот К. В.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАНЯТЬ ПЛАВАННЯМ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ РІЗНИХ РОКІВ НАВЧАННЯ.....	48
11.	<i>Гнесь Н. О., Зендик О. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ АЕРОБНИХ НАВАНТАЖЕНЬ В ОЗДОРОВЧО-ТРЕНУВАЛЬНИХ ПРОГРАМАХ ДЛЯ ДІВЧАТ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З НАДЛИШКОВОЮ МАСОЮ ТІЛА І ОЖИРІННЯМ....	54
12.	<i>Горюк П., Даниленко О.</i> ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИЙ СТАН СПОРТСМЕНІВ ЄДИНОБОРЦІВУ МІЖСЕЗОННІ.....	60
13.	<i>Григоришина Т. Б., Мороз О. О.</i> ГЕНЕЗИС ДИСЕРТАЦІЙНОЇ СПАДЩИНИ НАУКИ З ІСТОРІЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ УКРАЇНИ.....	64
14.	<i>Гусак В. В., Гусак О. М.</i> ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РІЗНИХ ФІЗИОТЕРАПЕВТИЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ РЕАБІЛІТАЦІЇ ХВОРИХ ІЗ ТРОМБОФЛЕБІТОМ ВЕН НИЖНІХ КІНЦІВОК.....	68
15.	<i>Домашенко Н., Мартин П., Пацалюк К.</i> ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗВО ЗАСОБАМИ БАСКЕТБОЛУ.....	72
16.	<i>Доцюк Л. Г., Кушнір І. Г., Гауряк О. Д.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ВПРАВ У ДІТЕЙ З СИНДРОМОМ ДЕФІЦИТУ УВАГИ ТА ГІПЕРАКТИВНІСТЮ.....	76
17.	<i>Єремія Я. І., Вaskan І. Г.</i> ШЛЯХИ ТА ФОРМИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	79
18.	<i>Зорій Я. Б., Наконечний І. Ю.</i> ВПЛИВ ДИНАМІКИ КРОСФІТУ НА ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ В ЄДИНОБОРСТВАХ.....	83
19.	<i>Іщук О. А., Пантік В. В., Іванюк О. А., Панасюк О. П., Малімон О. О., Палагнюк Т. В.</i> ДІАГНОСТИКА СТАНУ СФОРМОВАНІСТЬ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗВО.....	88
20.	<i>Кожокар М. В., Хавруняк І. В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОРГАНІЗАЦІЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ.....	93
21.	<i>Козік Н. М., Стратійчук Н. А., Макогончук І. О.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОБОТИ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ У ВІДНОВЛЕННІ ПАЦІЄНТІВ З ПОПЕРЕКОВИМ ОСТЕОХОНДРОЗОМ.....	97
22.	<i>Корнєєва В. О., Зендик О. В., Зінченко Н. М.</i> ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЗАСОБАМИ ЛІКУВАЛЬНОГО ПЛАВАННЯ ТА АКВАФІТНЕСУ ОСІБ, ЯКІ ПЕРЕНЕСЛИ COVID-19.....	100
23.	<i>Короляничук А. В.</i> РОЛЬ ФУТБОЛУ У ФОРМУВАННІ ВСЕБІЧНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ЗВО.....	104
24.	<i>Кравченко Т. П., Чупрун Н. Ф.</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ В ПРОЦЕСІ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	107
25.	<i>Лясота Т. І., Курнишев Ю. А., Циба Ю. Г.</i> ВПЛИВ ІДЕОМОТОРНОГО ТРЕНУВАННЯ НА ПОКАЗНИКИ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ПАУЕРЛІФТЕРІВ.....	112
26.	<i>Мартинюк О. А., Левінська К. І., Слобожанінов А. А.</i> ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ В ПРОЦЕСІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	115
27.	<i>Медвідь А. М., Прекурат О. Т., Iacob Mihai Radu.</i> ПІДВИЩЕННЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	119
28.	<i>Мельник В. О., Городинська І. В., Ківерник О. В., Кудріна Н. В.</i> ПОКАЗНИКИ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМАНД ВИСОКОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ В ГАНДБОЛІ, ЯКІ ПЕРЕМОГЛИ АБО ЗАЗНАЛИ ПОРАЗОК У МАТЧАХ, В УМОВАХ ЧИСЕЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ.....	123
29.	<i>Мосейчук Ю. Ю., Курнишев Ю. А., Гауряк О. Д.</i> РОЗВИТОК СПРИТНОСТІ У ДІВЧАТ ПРОФЕСІЙНО – ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЗАСОБАМИ РУХЛИВИХ ІГОР.....	128

30.	Ніколайчук О. П., Вілігорський О. М. ОСОБЛИВОСТІ ПРОГРАМОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ РУМУНІЇ (2014-2020 рр.).....	131
31.	Осадець М. М., Канівець Т. М., Фесун Г. С. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД СПОРТСМЕНІ-ФУТБОЛІСТІВ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ КОМПОНЕНТ ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	135
32.	Очередько Л. В., Гнатюк В. В., Кірсеє І. В. ІГРИ ТА ФІЗИЧНІ ВПРАВИ НИЗЬКОЇ ІНТЕНСИВНОСТІ У ФІЗИЧНІЙ ТЕРАПІЇ ДІТЕЙ З ОСЛАБЛЕНИМ ЗДОРОВ'ЯМ.....	139
33.	Павлова Ю. О., Наливайко Н. В., Левків Л. В. ХАРАКТЕРИСТИКА ПАРАМЕТРІВ ЯКОСТІ ЖИТТЯ, ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ЗДОРОВ'ЯМ, МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ.....	144
34.	Переухіна С. М. ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ЧЕРДАНСУ НА РІВЕНЬ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДІВЧАТ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	150
35.	Пішак О. В., Романів Л. В. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ.....	154
36.	Римар О. В., Ханікянц О. В., Соловей А. В. ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД РОЗВИТКУ ВИТРИВАЛОСТІ СПОРТИВНО ОБДАРОВАНІХ ДІВЧАТ 12 – 13 РОКІВ.....	159
37.	Рядова Л. О. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ СТАН ВЕСТИБУЛЯРНОГО АНАЛІЗАТОРА ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВАДАМИ ЗОРУ.....	164
38.	Соломонко А. О., Боднарчук О. М., Андрес А. С. ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВІ ПСИХОФІЗИЧНІ ЯКОСТІ ЮРИСТА.....	168
39.	Сороколіт Н. С. РІВЕНЬ ПОІНФОРМОВАНОСТІ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЗІ СТАНДАРТОМ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	173
40.	Цибанюк О. О., Дарійчук С. В. ПРОБЛЕМИ БОРТЬБИ З АЛКОГОЛІЗМОМ ТА ТЮТЮНОПАЛІННЯМ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В БУКОВИНСЬКІЙ ПРЕСІ АВСТРО-УГОРСЬКОГО ПЕРІОДУ.....	178
41.	Чуйко О. О., Цибульська В. В., Корж Н. Л. ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ВПЛИВОМ ЗАНЯТЬ З ТАЙСЬКОГО БОКСУ.....	182
42.	Ячнюк М. Ю., Ячнюк І. О., Ячнюк Ю. Б., Єднак В. Д., Верцімага А. В. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ЛЕГКОЇ АТЛЕТИКИ НА БУКОВИНІ.....	188

CONTENTS 4K (132) 2021

1.	<i>Hakman Anna, Medvid Anzhela, Abalasei Beatrice-Aurelia, Mindrescu Veronica.</i> TECHNOLOGY OF ORGANIZATION OF HEALTH-ENHANCING AND RECREATIONAL MOTOR ACTIVITY OF THE ELDERLY IN THE CONDITIONS OF FITNESS CLUB.....	9
2.	<i>Hakman Anna, Galan Yaroslav, Koshura Andriy, Beshlei Olga.</i> INTRODUCING OLYMPIC EDUCATION AS A MEANS OF INCREASING MOTIVATION AND ENGAGEMENT OF 5-14 YEARS OLD CHILDREN IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORT.....	13
3.	<i>Duditska Svitlana, Vaskan Ivan, Khudytska Khrystyna.</i> MOTIVATION OF ELDERLY WOMEN TO RECREATE RECREATIONAL AND HEALTH ACTIVITIES AS A NEED TO SATISFY LIFE.....	17
4.	<i>Ishchuk O.A., Pantik V.V., Ivanyuk O.A., Panasyuk O.P., Malimon O.O., Palagniuk T.V.</i> DIAGNOSTIC ASSESSMENT OF THE STATE OF ORGANIZING HEALTH CARING EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN INSTITUTES OF HIGHER EDUCATION.....	20
5.	<i>Andryushchenko T.</i> THE FACTOR STRUCTURE OF THE PHYSICAL STATE OF SENIOR SCHOOLCHILDREN....	25
6.	<i>Baidiuk Mykola, Yachny Maksym, Osadets Mykola.</i> FORMATION TECHNOLOGY OF VALUE ATTITUDE TO HEALTH IN PHYSICAL EDUCATION OF SCHOOLCHILDREN.....	30
7.	<i>Balatska L, Hryhoryshyna T., Golovachyk V.</i> INFLUENCE OF AEROBICS ON THE TECHNICAL INDICATORS OF BASKETBALL PLAYERS OF THE INITIAL TRAINING GROUP.....	34
8.	<i>Balashov Dmytro, Bermudes Diana, Voznyi Andrei.</i> THE RESEARCH OF THE MOVEMENT ACTIVITY OF THE BASIC SCHOOL PUPILS.....	39
9.	<i>Bondar Anastasiia, Bajramov Ruslan, Bondar Taras, Holoviichuk Iryna.</i> POTENTIAL OF NEOLYMPIC SPORT DEVELOPMENT (ON THE EXAMPLE OF SUMO).....	44
10.	<i>Volchynskiy A. Y., Vaschuk L.M., Malimon O.O.</i> CURRENT PROBLEMS OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS' PREPARATION FOR PHYSICAL AND HEALTHCARE WORK WITH CHILDREN.....	48
11.	<i>Hlukhov I, Pityn M., Drobot K.</i> ORGANIZATIONAL FEATURES OF SWIMMING CLASSES FOR STUDENTS DIFFERENT YEARS OF STUDY IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS.....	54
12.	<i>Hnes N. O., Zendyk O.V.</i> THE USAGE OF AEROBIC EXERCISES IN HEALTH AND TRAINING PROGRAMS FOR GIRLS OF HIGH SCHOOL AGE WITH OVERWEIGHT AND OBESITY.....	60
13.	<i>Horiuk P., Danylenko O.</i> PSYCHOPHYSIOLOGICAL STATE OF COMBAT ATHLETES IN THE OFF-SEASON.....	64
14.	<i>Hryhoryshyna T., Moroz O.</i> GENESIS OF THE DISSERTATIONAL HERITAGE OF SCIENCE ON THE HISTORY OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS OF UKRAINE.....	68
15.	<i>Husak Volodymyr, Husak Olena.</i> EVALUATION OF THE EFFECTIVENESS OF USING VARIOUS PHYSIOTHERAPEUTIC METHODS FOR THE REHABILITATION OF PATIENTS WITH THROMBOPHLEBITIS OF THE VEINS OF THE LOWER EXTREMITIES.....	72
16.	<i>Domashenko Natalia, Martin Petro, Patsalyuk Konstantin.</i> TECHNOLOGY OF FORMATION OF MOTIVATION FOR PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION BY BASKETBALL.....	76
17.	<i>Dotsyuk Lidiia, Kushnir Iryna, Hauriak Olena.</i> THE EFFECTIVENESS OF THERAPEUTIC EXERCISES FOR THE CORRECTION OF MOTOR AND PSYCHOLOGICAL DISORDERS IN CHILDREN WITH ATTENTION DEFICIT HYPERACTIVITY DISORDER.....	79
18.	<i>Jeremia J., Vascan I.</i> WAYS AND FORMS OF ACTIVATING THE MENTAL ACTIVITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS IN PHYSICAL EDUCATION LESSONS.....	83
19.	<i>Zoriy Yaroslav, Nakonechnyi Ihor.</i> THE CROSSFIT DYNAMICS IMPACT ON FIGHTERS' TECHNICAL & TACTICAL CAPABILITIES IN ULTIMATE FULL CONTACT SPORTS.....	88
20.	<i>Kozhokar Maryna, Khavruniak Ihor.</i> THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE ORGANIZATION OF MOTOR ACTIVITY OF YOUNG PEOPLE IN THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION.....	93
21.	<i>Kozik N., Stratiichuk N., Makohonchuk I.</i> CERTAIN ASPECTS OF THE WORK OF PHYSICAL THERAPIST IN THE COURSE OF COMPREHENSIVE REHABILITATION OF PATIENTS WITH LUMBAR OSTEOCHONDROSIS....	97
22.	<i>Kornieieva Viktoriia, Zendyk Olena, Zinchenko Nataliia.</i> "PHYSICAL REHABILITATION BY MEANS OF THERAPEUTIC SWIMMING AND AQUAFITNESS OF PEOPLE WHO WAS ILL WITH COVID-19".	100
23.	<i>Korolianchuk Andrii.</i> THE ROLE OF FOOTBALL IN THE FORMATION OF A COMPREHENSIVELY DEVELOPED PERSONALITY OF THE STUDENT IN THE PROCESS OF STUDYING AT THE UNIVERSITY.....	104
24.	<i>Kravchenko T. P. Chuprun N. F.</i> PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL BASES OF SOCIALIZATION OF OLDER ADOLESCENTS IN THE PROCESS OF PHYSICAL CULTURE AND HEALTH-IMPROVING WORK.....	107
25.	<i>Liasota T., Kurnyshev Yu., Tsyba Yu.</i> THE INFLUENCE OF IDEOMOTOR TRAINING ON THE INDICATORS OF THE PHYSICAL CONDITION OF POWERLIFTERS.....	112
26.	<i>Martyniuk Oksana, Levinska Ksenia, Slobozhaninov Andrew.</i> FEATURES OF MOTIVATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS TO RECREATIONAL ACTIVITIES IN THE PROCESS OF EXTRACURRICULAR EDUCATION.....	115
27.	<i>Medved Angela, Prekurat Oleg, Iacob Mihai Radu.</i> INCREASED PHYSICAL ACTIVITY IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS.....	119
28.	<i>Melnyk Valeryi, Horodinska Inna, Kivernyk Oleksandr, Kudrina Nina.</i> INDICATORS OF COMPETITIVE ACTIVITY OF HIGHLY QUALIFIED HANDBALL TEAMS THAT WON OR LOST IN MATCHES IN CONDITIONS OF	123

	NUMERICAL INEQUALITY.....	
29.	<i>Moseychuk Yu., Kurnyshev Yu., Hauriak O.</i> DEVELOPMENT OF SKILLS IN GIRLS OF VOCATIONAL AND TECHNICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS BY MEANS OF MOBILE GAMES.....	128
30.	<i>Nikolaychuk O., Viligorsky A.</i> FEATURES OF THE SOFTWARE OF PHYSICAL EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS OF ROMANIA (2014-2020).....	131
31.	<i>Osadets Mykola, Kanivets Tetiana, Fesun Galyna.</i> PSYCHOLOGICAL SUPPORT OF FOOTBALL PLAYERS AS AN INTEGRAL COMPONENT OF THE TRAINING PROCESS.....	135
32.	<i>Ocheredko L., Hnatiuk V., Kireyev I.</i> LOW-INTENSITY GAMES AND PHYSICAL EXERCISES IN PHYSICAL THERAPY OF CHILDREN WITH WEAK HEALTH.....	139
33.	<i>Pishak O, Romaniv L.</i> MODERN APPROACHES TO THE ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS.....	144
34.	<i>Pavlova Iuliia, Nalyvayko Natalia, Levkiv Liliia.</i> CHARACTERISTICS OF HEALTH-RELATED QUALITY OF LIFE PARAMETERS OF FUTURE PEDAGOGUES.....	150
35.	<i>Pervukhina S.</i> INFLUENCE OF CHERDANS CLASSES ON THE LEVEL OF PHYSICAL TRAINING OF PRIMARY SCHOOL GIRLS.....	154
36.	<i>Rymar O., Khanikiants O., Solovey A.</i> DIFFERENTIATED APPROACH TO THE DEVELOPMENT OF ENDURANCE OF 12 – 13 YEARS OLD ATHLETICALLY GIFTED GIRLS.....	159
37.	<i>Riadova Liliana.</i> THE FUNCTIONAL STATE OF THE VESTIBULAR ANALYZER OF CHILDREN OF THE MIDDLE SCHOOL AGE WITH THE VISUAL IMPAIRMENTS.....	164
38.	<i>Solomonko Andriy, Bodnarchuk Olena, Andres Andriy.</i> PROFESSIONALLY IMPORTANT PSYCHOPHYSICAL QUALITIES OF A LAWYER.....	168
39.	<i>Sorokolit N.S.</i> PHYSICAL EDUCATION TEACHERS' ENLIGHTENMENT WITH THE STANDARD OF PHYSICAL EDUCATION BRANCH ON THE MODERN STAGE.....	173
40.	<i>Tsybanyuk A., Dariychuk S.</i> PROBLEMS OF FIGHT AGAINST ALCOHOLISM AND TOBACCO BY MEANS OF PHYSICAL EDUCATION IN THE BUCHOVIN PRESS OF THE AUSTRO-HUNGARIAN PERIOD.....	178
41.	<i>Chuiko Oleksandr.</i> DYNAMICS OF PHYSICAL PREPAREDNESS INDICATORS OF UNIVERSITY STUDENTS UNDER THE INFLUENCE OF THAI BOXING CLASSES.....	182
42.	<i>Yachnyk Maksym, Valeriy Yednak, Iachniuk Iryna, Iachniuk Iurii, Vertsimaha Andrii.</i> HISTORICAL FORMATION ASPECTS OF ATHLETICS IN BUKOVINA.....	188

DOI 10.31392/NPU-nc.series 15.2021.4K(132).09
УДК 796.815:796.011.2

Бондар Анастасія,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідувач кафедри менеджменту фізичної культури,
Харківська державна академія фізичної культури, Харків
Байрамов Руслан,
головний спеціаліст,
Управління у справах молоді та спорту
Харківської обласної державної адміністрації, Харків
Бондар Тарас,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
кафедри фізичного виховання та спеціальної підготовки,
Університет митної справи та фінансів, Дніпро,
Головійчук Ірина,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
завідувач кафедри фізичного виховання та спеціальної підготовки,
Університет митної справи та фінансів, Дніпро

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ НЕОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ (НА ПРИКЛАДІ СУМО)

У статті обґрунтовано систему показників розвитку неолімпійського спорту (на прикладі сумо) та розроблено методичний підхід до оцінювання його потенціалу. На підставі проведеного дослідження розроблено методику оцінки потенціалу розвитку неолімпійського спорту (на прикладі сумо), яка включає три етапи: формування системи показників оцінки потенціалу розвитку сумо; формування інтегрального показника для оцінки потенціалу; кількісний аналіз потенціалу розвитку сумо, що дало можливість оцінити наявний потенціал і виявити «проблемні» напрями діяльності. Запропонований методичний підхід базується на використанні інтегрованого показника оцінки рівня потенціалу розвитку сумо, в основі якого лежить модель експертної оцінки з урахуванням різноманітних груп елементів (одиничних показників), що необхідно врахувати до узагальнюючого показника. Відповідно до складових оцінки потенціалу розвитку неолімпійського спорту (на прикладі сумо) в Україні на підставі Закону України «Про фізичну культуру і спорт» та Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, сформовано систему показників розвитку сумо, які можна використовувати як показники оцінки стану розвитку неолімпійського спорту.

Ключові слова: неолімпійський спорт, сумо, потенціал розвитку, послуги, менеджмент, маркетинг, ресурси.

Бондарь А.С., Байрамов Р.Х. Оглы, Бондарь Т.С., Головийчук И.Н. Потенциал развития неолимпийского спорта (на примере сумо). В статье обоснована система показателей развития неолимпийского спорта (на примере сумо), разработан методический подход оценивая его потенциала. На основании проведенного исследования разработана методика оценки потенциала развития неолимпийского спорта (на примере сумо), которая включает три этапа: формирование системы показателей оценки потенциала развития сумо; формирование интегрального показателя для оценки потенциала; количественный анализ потенциала развития сумо, что позволило оценить имеющийся потенциал и выявить «проблемные» направления деятельности. Предложенный методический подход базируется на использовании интегрированного показателя оценки уровня потенциала развития сумо, в основе которого лежит модель экспертной оценки с учетом различных групп элементов (единичных показателей), что необходимо учесть в обобщающем показателе. Согласно составляющих оценки потенциала развития неолимпийскому спорта (на примере сумо) в Украине, основанных на Законе Украины «О физической культуре и спорте» и Стратегии развития физической культуры и спорта на период до 2028 года, сформирована система показателей развития сумо, которые можно использовать как показатели оценки состояния развития неолимпийскому спорта.

Ключевые слова: неолимпийский спорт, сумо, потенциал развития, услуги, менеджмент, маркетинг, ресурсы.

Bondar Anastasiia, Bajramov Ruslan, Bondar Taras, Holoviichuk Iryna. Potential of neolympic sport development (on the example of sumo). The article substantiates the system of indicators of development of non-Olympic sports (on the example of sumo) and develops a methodical approach to assessing its potential. Based on the study, a methodology for assessing the development potential of non-Olympic sports (on the example of sumo) was developed, which includes three stages: formation of a system of indicators for assessing the potential of sumo development; formation of an integrated indicator for capacity assessment; quantitative analysis of sumo development potential, which made it possible to assess the existing potential and identify "problematic" areas of activity. The proposed methodological approach is based on the use of an integrated indicator of assessment of the level of sumo development potential, which is based on the model of expert

assessment taking into account various groups of elements (individual indicators), which must be taken into account in the summary indicator. Given that the main task of sumo is to attract as many people to classes, on the one hand, and achieve maximum sports results in competitions - on the other hand, to assess the potential of sumo, we have identified 4 blocks of indicators: services, management, marketing, resources. As a result of expert assessment it was found that the production potential of sumo development is - 0.85 (high level), management potential - 0.66 (sufficient level), marketing potential - 0.52 (low level), resource potential - 0.58 (low level). the total integrated level of sumo development potential is 0.65 (low level), which indicates the need to substantiate and develop the concept of sumo development. In accordance with the components of the assessment of the development potential of non-Olympic sports (on the example of sumo) in Ukraine on the basis of the Law of Ukraine "On Physical Culture and Sports" and the Strategy for Physical Culture and Sports until 2028, formed a system of sumo development indicators assessment of the state of development of non-Olympic sports.

Key words: non-Olympic sports, sumo, development potential, services, management, marketing, resources.

Постановка проблеми. У сучасних ринкових умовах сфера фізичної культури потребує реформування і пошуку принципово нових підходів у вирішенні питань удосконалення системи управління, фінансування, ресурсного забезпечення, залучення населення до занять, підвищення конкурентоспроможності видів спорту. Слід відзначити, що окремі види спорту вже достатньо успішно вивчили сучасний ринок фізкультурно-спортивних послуг і користуються попитом серед населення, особливо це стосується неолімпійських видів спорту, популярність яких з кожним роком зростає. Одним з таких видів спорту є сумо, цей вид спорту включений до програми Всесвітніх ігор та Всесвітніх ігор з єдиноборств. Міжнародна федерація сумо налічує вже понад 80 країн, Європейська федерація сумо - близько 30 країн. В Україні кількість охочих займатися цим видом спорту з кожним роком зростає, а українські спортсмени демонструють стабільно високі результати на міжнародній арені. Це спонукає до вивчення потенціалу розвитку неолімпійського спорту (на прикладі сумо) і розробки методичних підходів його оцінки.

Зв'язок з науковими та практичними завданнями. Дослідження виконувалося згідно з Тематичним планом науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2019-2024 рр. за ініціативною темою «Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту» (державний реєстраційний номер 0120U101012).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні неолімпійський спорт все частіше стає предметом наукових досліджень вітчизняних вчених, так у своїх наукових працях Борисова О. (2013, 2016), Імас Є. (2016), Матвеев С. (2016), Саварець Е. (2012) розглядали історію неолімпійського спорту та його сучасну структуру, у дослідженнях Долбишевої Н. (2014, 2015, 2016) охарактеризовано організаційну структуру, функції, напрями діяльності органів управління вітчизняного неолімпійського спорту, Середа Н. (2015) вивчала маркетингову діяльність фізкультурно-спортивних організацій з неолімпійського спорту, Леонов Я. та Путятіна Г. (2014) окреслювали в дослідженнях стратегічні перспективи розвитку неолімпійського спорту в Україні. Встановлено, що найбільш перспективними умовами розвитку неолімпійського спорту в Україні є оптимізація менеджменту організацій у системі підготовки спортсменів, інтеграція неолімпійського спорту до міжнародного співтовариства, інноваційний розвиток ресурсного забезпечення, вдосконалення нормативно-правового, науково-методичного та медико-біологічного забезпечення системи підготовки спортсменів. Однак, серед наукових досліджень, ми не зустріли такі, які присвячені вивченню потенціалу розвитку неолімпійського спорту, що й обумовило вибір теми дослідження.

Мета дослідження: обґрунтовано систему показників розвитку неолімпійського спорту (на прикладі сумо) та розроблено методичний підхід до оцінювання його потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою розроблення методичного підходу до оцінювання потенціалу розвитку сумо проаналізовано теоретичні підходи до визначення поняття «потенціал». З'ясувалося, що в сучасній науковій літературі відсутній єдиний підхід до визначення сутності поняття «потенціал». Деякі вчені визначають його як можливість, наявні сили, запаси, засоби, що можуть бути використані [7, 10]. У наукових публікаціях вітчизняні автори розглядають потенціал як комплексний показник, здатний охарактеризувати не тільки сучасний стан об'єкта, а й найбільш імовірні перспективи його розвитку [6]. Термін потенціал використовується в різних сферах науки (потенціал соціального розвитку, інформаційний, кадровий, природно-ресурсний та ін.), у економічних науках - при оцінці потенціалу підприємства, галузі, регіону [1, 3, 9]. У практичній діяльності основними методами, що застосовуються для оцінки окремих складових потенціалу, є: натуральна й монетарна форми виміру, також використовуються експертний і бальний методи; рейтинговий порівняльний аналіз, факторний аналіз, економіко-математичне моделювання, імітаційне моделювання [7]. Для досягнення ефективної комплексної діагностики потенціалу вчені рекомендують використовувати такі методи, як аналітичні: безконтактні дослідження, використовуючи статистичну інформацію та комплексний економічний аналіз; експертні: узагальнення оцінок та інформації, наданих експертами після контактних досліджень; динамічне програмування: обчислювальний метод вирішення завдань за допомогою використання математичних моделей; лінійне програмування: математичний метод, спрямований на оптимізацію досягнення кількісно визначеної мети [9].

Найчастіше вченими під час оцінки потенціалу використовується інтегральний підхід, що передбачає розрахунок інтегрального сукупного показника (індексу) потенціалу як нормованої багатомірної середньозваженої різноманітних одиничних показників. До того ж нормування одиничних показників в єдиний сукупний інтегральний показник-індекс може проводитися або шляхом розрахунків, або з використанням методу експертних оцінок [1].

Алгоритм визначення потенціалу включає: □

- розрахунок оцінки локальних потенціалів;

- оцінку можливостей розвитку окремих елементів потенціалу;
- оцінку коефіцієнтів значущості (ваги) складових потенціалу за шкалою рангів;
- системне встановлення кількісних і якісних зв'язків між окремими елементами потенціалу, рівень його розвитку;

- аналітичне узагальнення індивідуальних оцінок перспектив;
- інтегрування у визначену систему нового узагально вального показника [7].

Основні підходи до оцінки потенціалу (залежно від базового критерію оцінки) можна поділити на три групи:

- ресурсний - визначення величини потенціалу сумою витрат на його створення і використання;
- функціональний - визначення потенціалу на базі порівняння з аналогами або за ефективністю витрачених зусиль на його формування і використання;
- результативний - який полягає у визначенні величини потенціалу за величиною чистого потоку позитивних результатів від його використання.

Для оцінювання розвитку сумо застосуємо загальноприйняті принципи: системності, узгодженості, варіантності, оптимальності, комплексності, адекватності, ефективності процесу оцінювання [4].

У вітчизняній літературі виділяють чотирнадцять видів потенціалу підприємства, а саме: трудовий, управлінський, матеріально-технічний, ресурсний, фінансовий, екологічний, ринковий, виробничий, збутовий, інноваційний, економічний, організаційний, інформаційний, стратегічний. Серед усіх видів складників потенціалу підприємства Алієв Р. виділяє первинні елементи, до яких належать матеріальні, людські та фінансові ресурси [2].

Для діагностики економічного потенціалу підприємства вчені рекомендують застосовувати показники, розподілені за такими функціональними блоками:

I. Виробництво (товарів/послуг), розподіл та збут продукції (необхідно проаналізувати обсяг, структуру, темпи виробництва, місцезнаходження і екологію виробництва, наявність інфраструктури, стан продажу, фонди виробництва, зокрема рівень використання обладнання тощо).

II. Організаційна структура та менеджмент (розглядається кількісний і якісний склад робітників, культура організації, рівень менеджменту тощо).

III. Маркетинг (дослідження продукту, ринків, каналів збуту, комунікаційних зв'язків, інформації та реклами, інновацій, маркетингових планів і програм тощо).

IV. Фінанси (потребує аналізу фінансового стану підприємства за допомогою коефіцієнтів рентабельності, ефективності, ділової активності, ринкової стійкості, ліквідності) [3]. Зважаючи на те, що з економічної точки зору, сфера фізичної культури (сукупність фізкультурно-спортивних організацій) - невиробнича сфера діяльності і, зокрема товару, виробляє й реалізує послуги, неолмпійський спорт, зокрема сумо, як складова фізичної культури теж реалізує послуги (тренувальні, оздоровчі, видовищні тощо). Головним завданням сумо, як і фізичної культури, є залучення якомога більшої кількості людей до занять, з одного боку, та досягнення максимальних спортивних результатів на змаганнях - з іншого. Враховуючи це, для оцінки потенціалу розвитку сумо ми виділили такі блоки показників:

I. Послуги (якість, кількість, різноманітність, обсяги реалізації тощо).

II. Менеджмент (кількісний та якісний склад робітників - тренерів, суддів, менеджерів, культура організації, рівень менеджменту тощо).

III. Маркетинг (ринок, канали збуту, комунікаційні зв'язки, інформація та реклама, ексклюзивні можливості, інновації, маркетингові плани і програми тощо).

IV. Ресурси (матеріально-технічна база, фінанси, нормативно-правове, медичне, наукове, методичне забезпечення тощо). Зазначені фактори можна використати для з'ясування поточного потенціалу розвитку сумо та для визначення його можливого потенціалу. Далі на цій основі визначають так званий норматив можливостей або $\beta = CF / C0$, де CF - бальна оцінка діючого потенціалу, C0 - можливого (необхідного) потенціалу [9].

Локальні показники потенціалу розвитку сумо визначено на підставі кількісних показників стану розвитку сфери фізичної культури і спорту, наведені в Законі України «Про фізичну культуру і спорту» [5] та у Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року [8], таких як показник рівню:

фізичного здоров'я різних груп населення;

залучення громадян до занять масовим спортом;

залучення осіб з інвалідністю до занять фізкультурно-спортивною реабілітацією;

залучення дітей та молоді, у тому числі дітей та молоді з інвалідністю, до занять у дитячо-юнацьких спортивних школах; досягнень спортсменів України на міжнародних спортивних змаганнях, передусім Олімпійських, Паралімпійських і Дефлімпійських іграх, Глобальних іграх спортсменів з порушенням інтелекту, Всесвітніх іграх з неолімпійських видів спорту; забезпеченості кадрами сфери фізичної культури і спорту; фінансового та матеріально-технічного забезпечення сфери фізичної культури і спорту; створення умов для доступу осіб з інвалідністю до спортивних споруд.

Методика оцінки потенціалу розвитку сумо включає три етапи:

1 етап - формування системи показників оцінки потенціалу розвитку сумо;

2 етап - формування інтегрального показника для оцінки потенціалу;

3 етап - кількісний аналіз потенціалу розвитку сумо.

Ця методика передбачає виокремлення чотирьох груп показників для оцінки розвитку сумо. Процедура оцінки кожної з груп представляє собою послідовні дії щодо розрахунків окремо виділених показників. Для проведення оцінки використовується інтервальна бальна шкала оцінювання, за якої кількісні та якісні результати, що підлягають оцінці,

переводяться за певним алгоритмом у відповідну кількість балів. У рамках цієї методики пропонується проводити оцінку на основі даних, зібраних у результаті аналізу статистичних звітів та експертного опитування, з використанням методів статистичного аналізу.

Шкала градації комплексного інтегрального показника така [3]:

1,0-0,8 - високий рівень; 0,8-0,63- достатній рівень; 0,63-0,37 - низький рівень; 0,37-0,2 - незадовільний рівень; 0,2-0 - критично низький рівень.

Комплекс показників оцінки потенціалу розвитку сумо продемонстровано на рисунку 3.1. На основі обраних показників проводиться оцінка складових рівня потенціалу розвитку сумо, яка представлена формулою 1:

$$ПРС = (ВП + УП + МП + РП) / n \quad (1),$$

де ПРС - рівень потенціалу розвитку сумо;

ВП - рівень виробничого потенціалу;

УП - рівень управлінського потенціалу;

МП - рівень маркетингового потенціалу;

РП - рівень ресурсного потенціалу

n - кількість показників.

У процесі дослідження проведено експертну оцінку основних складових потенціалу розвитку, де кожен показник експерти оцінили від «0» до «1». Сума середніх показників поділена на кількість показників, що склало оцінку кожної групи показників. Отримані оцінки експертів за кожною групою було розраховано за формулою 1.

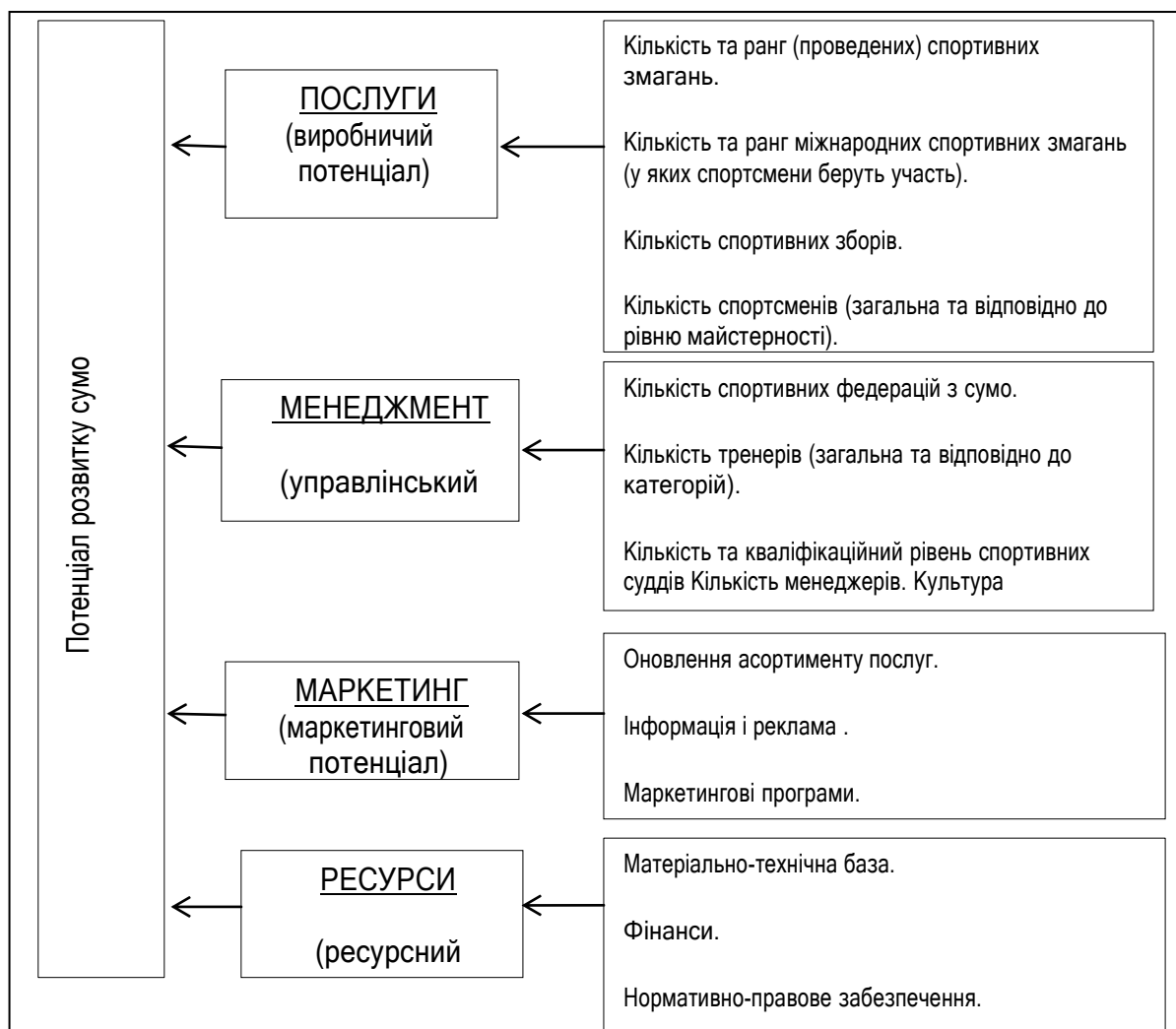

Рис. 1. Основні складові потенціалу розвитку сумо (авторська розробка)

У результаті експертної оцінки виявлено, що виробничий потенціал розвитку сумо складає - 0,85 (високий рівень), управлінський потенціал - 0,66 (достатній рівень), маркетинговий потенціал - 0,52 (низький рівень), ресурсний

потенціал - 0,58 (низький рівень). Отже, сумарний інтегральний рівень потенціалу розвитку сумо складає 0,65 (низький рівень), що свідчить про необхідність обґрунтування та розробки концептуальної моделі та програм розвитку сумо. Потенціал розвитку сумо подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Потенціал розвитку сумо

№зп	Параметри оцінки	Оцінка				
		високий рівень	достатній рівень	низький рівень	незадовільний рівень	критично низький рівень
1.	Виробничий потенціал	+				
2.	Управлінський потенціал		+			
3.	Маркетинговий потенціал			+		
4.	Ресурсний потенціал			+		

З таблиці 1. видно, що маркетинговий і ресурсний потенціал мають низькі оцінки, що потребує цілеспрямованого управлінського впливу і розробки інструментарію для подолання цієї проблеми.

До системи показників розвитку сумо в Україні, відповідно до складових оцінки його потенціалу, на думку експертів, слід включити:

- кількість спортсменів (загальна та відповідно до рівня майстерності),
- кількість дітей та підлітків, залучених до занять сумо;
- кількість тренерів (загальна та відповідно до категорій),
- кількість змагань з сумо (тих, що проводяться на території області, та тих, у яких беруть участь харківські спортсмени, з урахуванням рейтингу та престижності змагань),
- результативність спортсменів на змаганнях різного рівня,
- публікаційна активність з питань, пов'язаних із сумо (популярна, наукова, методична тощо),
- кількість спортивних об'єктів, що використовуються для занять (залів, площадок тощо).

Висновки: На підставі проведеного дослідження розроблено методику оцінки потенціалу розвитку неолімпійського спорту (на прикладі сумо), що дало можливість оцінити наявний потенціал і виявити «проблемні» напрями діяльності. Запропонований методичний підхід базується на використанні інтегрованого показника оцінки рівня потенціалу розвитку сумо, в основі якого лежить модель експертної оцінки з урахуванням різноманітних груп елементів (одиночних показників), що необхідно врахувати до узагальнюючого показника.

1. Відповідно до складових оцінки потенціалу розвитку неолімпійського спорту (на прикладі сумо) в Україні на підставі ст.7 «Показники стану розвитку фізичної культури і спорту» Закону України «Про фізичну культуру і спорт» та Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, сформовано систему показників розвитку сумо, які можна використовувати як показники оцінки стану розвитку неолімпійського спорту.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку полягають у обґрунтуванні стратегії розвитку і розробці маркетингових програм неолімпійських видів спорту.

Література

1. Андрущенко І. Є. Методичні підходи до оцінювання економічного потенціалу промислових підприємств / Андрущенко І. Є. // Ефективна економіка - № 5, - 2012. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1239>
2. Алієв Р.А. Сутність поняття «потенціал підприємства» та його складники. / Алієв Р.А. // Підприємництво та інновації. - 2019. - №19. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/9.8>. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/203>
3. Дибленко В. І. Оцінка потенціалу промислового підприємства графоаналітичним методом. / Дибленко В. І., Шевченко О.О., Шпичак О.Г. // Вісник КНУТД. - 2010. - №5. - С. 60-65.
4. Дорошенко Ю.А. Економічний потенціал територій. / Дорошенко Ю.А. - СПб.: Химия. - 2007. - 237 с.
5. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12/page2>
6. Мармуль Л. Методичні підходи до оцінки економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. / Мармуль Л., Лугова О. // Інноваційно-інвестиційна діяльність. Економіст. - 2012. - №2. - С. 24-26
7. Россоха В.В. Теоретичні положення оцінки потенціалу підприємств АПК. / Россоха В.В. // Економіка АПК. - 2005. - № 6. - С. 45-51.
8. Стратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року буде реалізована в три етапи. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/do-2028-roku-30-ukrayinciv-budut-regulyarnozajmatisya-sportom>
9. Хомяков В.І. Управління потенціалом підприємства. / Хомяков В.І., Бакум І.В. - К.: Кондор - 2005. - 400 с.
10. Nenad Zec. Management in sport. / Nenad Zec. - I International Symposium Engineering Management And Competitiveness 2011. June 24-25, 2011, - Zrenjanin, Serbia. - 2011. - pp. 329-332

References

1. Andriushchenko I. Ye. (2012). Metodychni pidkhody do otsiniuvannya ekonomichnoho potentsialu promyslovykh pidpriemstv. Efektivna ekonomika № 5, 2012. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1239>

2. Aliiev R.A. (2019). Sutnist poniattia «potensial pidpriemstva» ta yoho skladnyky. Pidpriemnytstvo ta innovatsii. 2019. №19. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/9.8>. URL: <http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/203>
3. Dyblenko V. I., Shevchenko O.O., Shpychak O.H. (2010). Otsinka potentsialu promyslovoho pidpriemstva hrafoanalychnym metodom. Visnyk KNUTD. №5. 2010. S. 60-65.
4. Doroshenko Yu.A. (2007). Ekonomichniy potentsial terytorii. SPb.: Khymyia, 2007. 237 s.
5. Zakon Ukrainy «Pro fizychnu kulturu i sport». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12/page2>
6. Marmul L., Luhova O. (2012). Metodychni pidkhody do otsinky ekonomichnoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv. Innovatsiino-investytsiina diialnist. Ekonomist. №2. 2012. S. 24-26
7. Rossokha V.V. (2005). Teoretychni polozhennia otsinky potentsialu pidpriemstv APK. Ekonomika APK. 2005. № 6. S. 45-51.
8. Stratehiia rozvytku fizychnoi kultury i sportu na period do 2028 roku bude realizovana v try etapy. Uriadovi portal. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/do-2028-roku-30-ukrayinciv-budut-regulyarnozajmatisya-sportom>
9. Khomiakov V.I., Bakum I.V. (2005). Upravlinnia potentsialom pidpriemstva. K.: Kondor, 2005. 400 s.
10. Nenad Zec. (2011). Management in sport. I International Symposium Engineering Management And Competitiveness 2011. June 24-25, 2011, Zrenjanin, Serbia. 2011. pp. 329-332